

Пам'ятки української мови

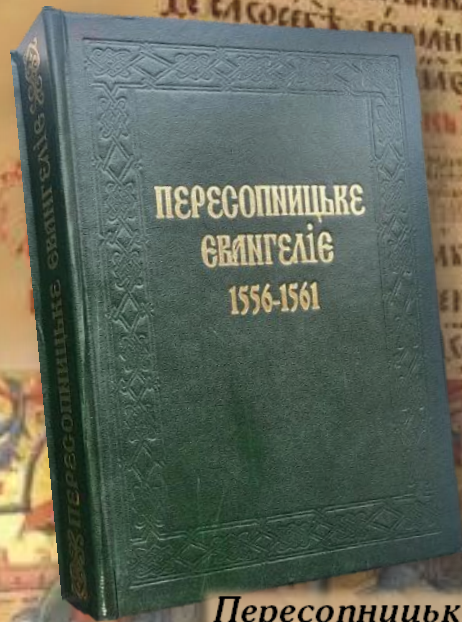
Реймське Євангеліє : у 2 т. / [упоряд. Вячеслав Корнієнко, худож. оформ. Володимир Клейменов]. - Київ : Горобець, 2019. - ISBN 978-966-2377-45-3

Т. 1 : Факсимільне : вид. факсим. типу. - 2019. - 120 с.

Т. 2 : Дослідження : вид. факсим. типу. - 2019. - 148 с.

У рамках започаткованого видавництвом "Горобець" 2009 року проекту "Повертаємо в Україну культурну спадщину", у співпраці з Національним заповідником "Софія Київська" вийшло з друку новітнє наукове видання факсимільного типу унікального кирилично-глаголичного рукописного Реймського Євангелія, що отримало назву за місцем сучасного зберігання. Книга є конволютом XI та XVI ст.; найдавніший рукопис пов'язаний із київським книжним скрипторієм, і, ймовірно, з бібліотекою великого київського князя Ярослава Мудрого. Доля книги тісно переплелась з історією Середньовічних Русі, Чехії та Франції й по праву може вважатися спільною історико-культурною книжною пам'яткою.

Пересопницьке Євангеліє 1556-1561 : дослідж., транслітер. текст, словопокажч. / [редкол.: О. С. Онищенко та ін.; наук. ред. В. В. Німчук]. - 2-ге вид., допов. - Київ : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2011. - 699, [50] с.

Пересопницьке Євангеліє - визначна пам'ятка української мови та книжкового мистецтва XVI ст. загальнослов'янського значення - публікується в повному обсязі. Це - один з перших перекладів українською мовою кононічного євангельського тексту.

Видання супроводжується науковими дослідженнями про рукопис та повним словопокажчиком з вичерпною граматичною характеристикою кожної словоформи та її локалізацією в тексті.

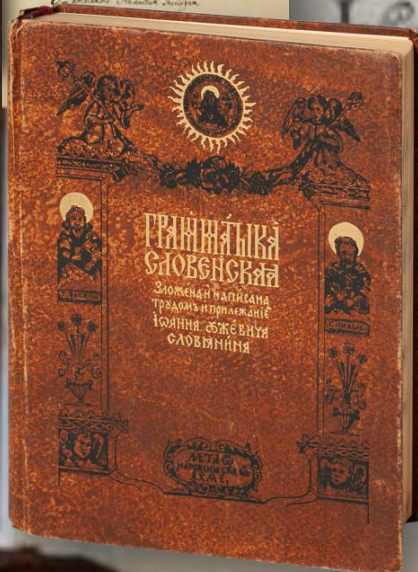
Лавришівське Євангеліє XIV століття : вид. факсим. типу : дослідження / Людмила Гнатенко [та ін.]. - Київ : Горобець, 2018. - 468 с.

Лавришівське Євангеліє XIV століття – унікальна рукописна книга, оригінал якої зберігається в Національному музеї міста Кракова (Польща), у зібранні бібліотеки князів Чарторийських. Презентоване факсимільне видання рукопису супроводжують наукові дослідження, здійснені вченими України та Польщі, які пов'язують створення цього пергаментного кодексу зі становленням православ'я та литовсько-руської писемності Великого князівства Литовського, що розвивалася за галицько-волинською писемною традицією.

Пам'ятка є цінним джерелом для дослідження історії української мови.

Ужевич І. Граматика слов'янська І. Ужевича / І. Ужевич ; підгот. до друку І. К. Білодід, Е. М. Кудрицький. - Київ : Наук. думка, 1970. - XXV с., 72 с., 86 с., 111, [3] с. - (Пам'ятки української мови XVII ст.).

Coniectura
Quomodo in Polonicis Charac-
teribus Nomina desinentia in
et cognoscenda sint?

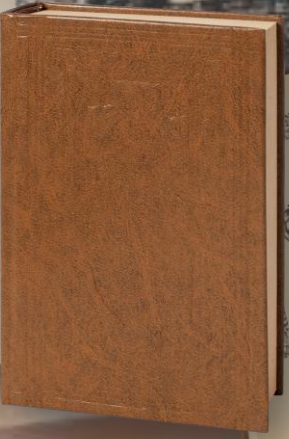
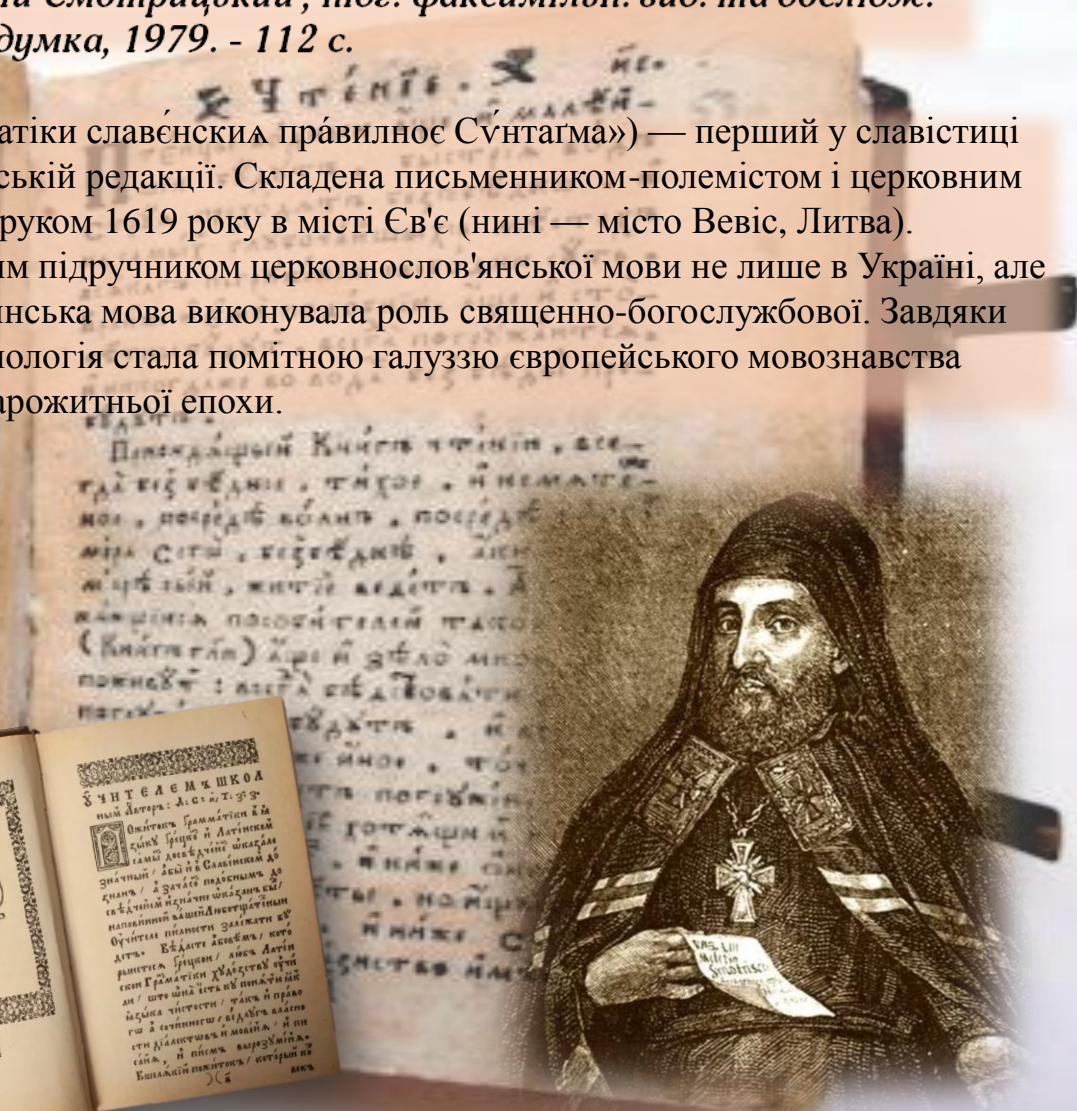
DEGENATIO
Nomina desinentia
in et h coniectum Mascu-
lina. Item in et ra Neutra
sic declinantur.

Своєрідність «Граматики» І.Ужевича полягає не тільки в тому, що вона створена міжнародною мовою Європи старої доби, але й у тім, що заголовок її обіцяє читачеві опис «словенської» — церковнослов'янської мови, однак насправді автор викладає в книзі головним чином систему української мови XVII ст. Словенороська (церковнослов'янська) й українська мови в контексті «Граматики» І.Ужевича розглядаються як два різновиди однієї мови. Це фактично перша граматика власне української літературної мови XVII- XVIII ст., яку склав у 1643 р. латинською мовою український студент Паризького університету – Сорбонни – Іван Ужевич. Рукопис праці і зараз зберігається в Національній бібліотеці в Парижі.

Смотрицький М. Граматика / Мелетій Смотрицький ; підг. факсимільн. вид. та дослідж. пам'ятки В. В. Німчука. - Київ : Наук. думка, 1979. - 112 с.

«Граматика слов'янська» (точна назва — «Грамматики славѣнския правїлноє Сѹнта҃ма») — перший у славістиці повний курс церковнослов'янської мови в українській редакції. Складена письменником-полемістом і церковним дячем Мелетієм Смотрицьким. Вийшла друком 1619 року в місті Єв'є (нині — місто Вевіс, Литва).

«Граматика» Мелетія Смотрицького була основним підручником церковнослов'янської мови не лише в Україні, але й у всіх слов'янських країнах, де церковнослов'янська мова виконувала роль священно-богослужбової. Завдяки «Граматіці...» Смотрицького українська філологія стала помітною галуззю європейського мовознавства старожитньої епохи.

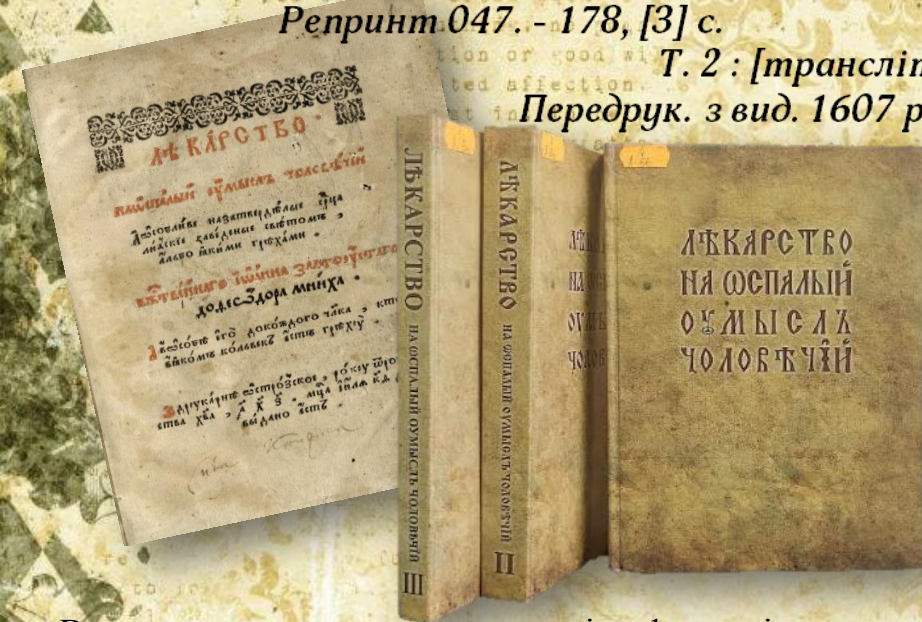

Лѣкарство на ѡспалый оумысль чоловѣчій : [в 3 т.] / підгот. до вид. В. М. Мойсієнко [та ін.] . - Житомир : Євенок О. О., 2017. - (Пам'ятки української мови XVII ст. : серія конфесійної літератури).

Т. 1 : [зб. реліг. творів, Острозького, 1607 р.] / [відп. ред. В. М. Мойсієнко]. - Вид. факсим. типу, Репринт 047. - 178, [3] с.

Т. 2 : [транслітер., метаграф. текст] / [відп. ред. В. М. Мойсієнко]. - Передрук. з вид. 1607 р. - 2017. - 179 с.

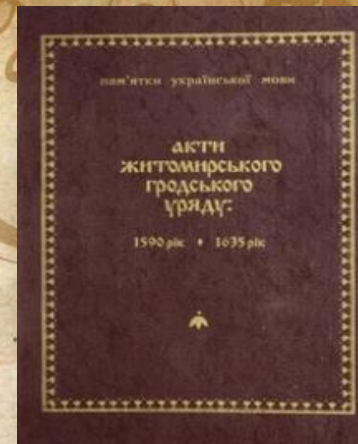
Т. 3 : [наук., лінгвістич., книгознавче дослідж. : словопоказчики] / [відп. ред. В. М. Мойсієнко]. - Дослідж. вид. 1607 р. - 2017. - 227 с.

Видання складається з трьох томів - факсимільного передруку книжкової пам'ятки, що побачила світ в Острозі в друкарні В. К. Острозького 1607 р., метаграфованого тексту, лінгвістичного та книгознавчого дослідження та словопоказчика. Перевиданий першодрук є збірником релігійних творів під назвою «Лѣкарство на ѡспалый оумысль чоловѣчій а ѡсобливе на затвердѣлыє срдца людскіє, злоєдєныє свѣтомъ, альбо [а]кими грѣхами», який упорядкував острозький книжник Дем'ян Наливайко. До збірника увійшли передмова, післямова, вірші упорядника, два слова Івана Златовустого - «Слово ѡ покаянїи къ Феѡдору мниху испадшємоус», «Слово ѡ еже ѡбачє вьсоує матєтєса всакъ ч[л]къ живый», та Заповіт царя Василя I Македонянина сину Левові «Василїє ѡ Х[ѣ] ц[р]ь грекомъ. Львоу възлюбленному с[н]оу, и съц[р]ьствоующємоу. ѡ добродѣтели наказанїє». Усі три твори перекладені Д. Наливайком з церковнослов'янської тогочасною писемно-літературною мовою, обидва варіанти тексту надруковані паралельно.

Акти Житомирського гродського уряду: 1590 р., 1635 р. / підготував до вид. В. М. Мойсієнко. - Житомир : Полісся, 2004. - 249, [2] с. - (Пам'ятки української мови).

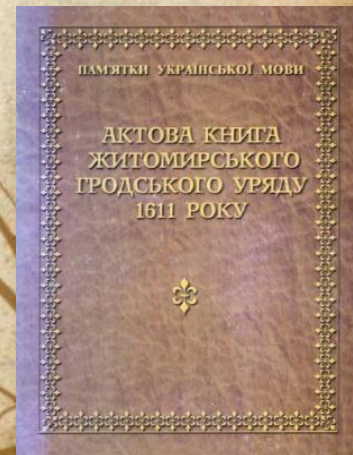
До видання увійшли справи актової книги Житомирського гродського уряду за 1590 та 1635 роки. Це важливі документи для вивчення історії української мови кінця 16 початку 17 ст. Вони дають багатий і різноманітний матеріал для характеристики суспільних правових відносин і побуту, передовсім, поліщуків. Разом з особливостями ділової мови відображено розмовну лексику, зафіксовану в польових записах протоколів опитування свідків та учасників межувань.

Актова книга Житомирського гродського уряду 1611 року / підготували до вид. А. М. Матвієнко, В. М. Мойсієнко. - Житомир : Полісся, 2002. - 390 с. - (Пам'ятки української мови).

До видання увійшли судові документи актової книги Житомирського гродського уряду 1611 року. Це важливі для вивчення історії мови пам'ятки ділової писемності того часу. Вони дають багатий і різноманітний матеріал для характеристики суспільних правових відносин і побуту українського народу.

Разом з особливостями ділової мови відображена жива розмовна лексика, зафіксована в польових записах протоколів опитування свідків та учасників межувань. До тексту додаються передмова, покажчики, словник застарілих слів. Для науковців - мовознавців, етимологів, істориків, юристів і всіх, хто цікавиться вітчизняною історією.

Акти Вишнівської міської книги XVII ст. / [відп. ред. В. М. Мойсієнко]. - Житомир : Полісся, 2015. - 170, [2] с. - (Пам'ятки української мови).

Вишнівська актова книга XVII ст. – пам'ятка канцелярського стилю староукраїнської мови, яка увібрала давні традиції ділового письменства і нові графіко-орфографічні елементи, відобразила тогочасний писемний узус, місцеве народне мовлення та іншомовні впливи.

Повість врем'яних літ. - Харків : Фоліо, 2005. - 316, [1] с. - (Українська класика).

«Повѣсть временныхъ лѣтъ» (Повість минулих літ) – літописне зведення, складене в Києві в XI – на початку XII століття. Одна з найдавніших літературних пам'яток періоду України-Русі. «Звідки пішла Руська земля і хто в ній найперший почав княжити» – цими словами починається літопис. У ньому печерський чорноризець зумів показати історію нашої держави на широкому тлі світових подій. Науковці стверджують, що у середньовічній історії немає прикладів рівних літопису Нестора.

Грамоти XIV століття / упоряд., вступ. ст., комент., слов.-показч. М. М. Пещак ; [відп. ред. В. М. Русанівський]. - Київ : Наук. думка, 1974. - 255 с. - (Пам'ятки української мови).

Писемні документи XIV ст., представлені у збірці, являють собою пам'ятки юридично-ділового стилю давньої української літературної мови. Крім самих текстів пам'яток, що в міру можливості супроводжуються фотокопіями оригіналів, читач знайде у виданні бібліографію історичної, палеографічної та мовознавчої літератури як до кожної грамоти зокрема, так і до тих історичних осіб і географічних назв, що згадуються в цих документах і подаються в показчиках.

Українські грамоти XV століття / підгот. тексту, вступ. ст. і комент. В. М. Русанівського. - Київ : Наук. думка, 1965. - 162, [1] с. - (Пам'ятки української мови XV століття).

Збірка містить раніше неопубліковані грамоти та грамоти, видані без урахування потреб мовознавчих досліджень. У передмові академік Русанівський надає загальний лінгвістичний огляд кожної групи документів та аналізує особливості їхнього написання. Грамоти у збірці організовані за географічним принципом, представляючи різні регіони: центральну Україну, Західне Полісся, Галичину, українські землі Молдови та Закарпаття. Кожен документ супроводжується палеографічним коментарем.

Євхаристиріон albo вдачність... / підгот. до вид. В. М. Мойсієнко, З. В. Головецька. - Житомир : Полісся, 2016. - 83 с. - (Пам'ятки української мови XVII ст. Серія художньої літератури).

Книга є першим в Україні окремим виданням відомого твору професора риторики Лаврської школи, а загалом ректора Києво-Могилянської колегії Софронія Почаського. Панегірик "Євхаристиріон albo вдачність... Петру Могили..." складається з двох частин:

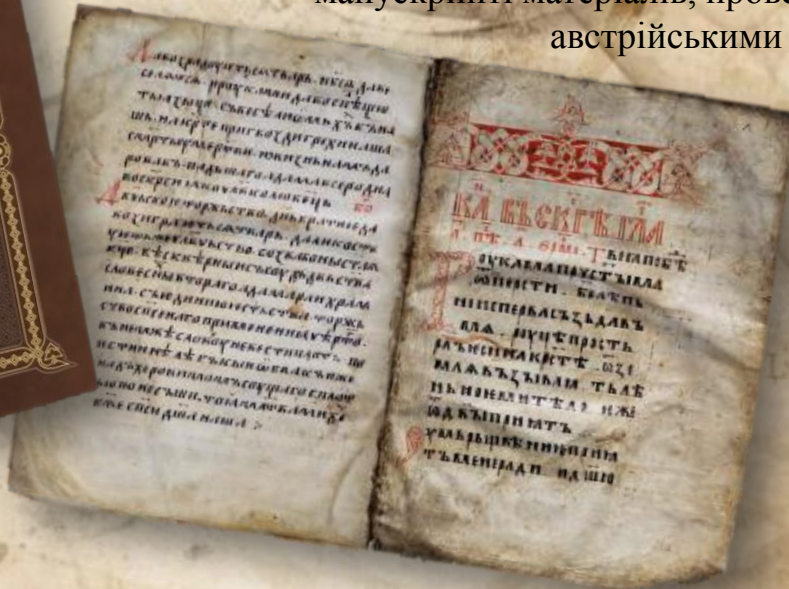
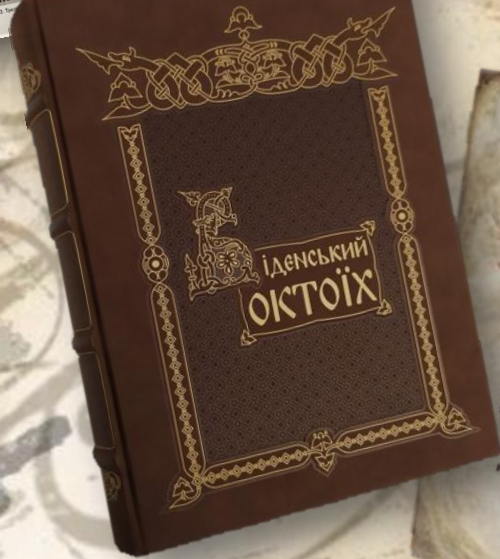
Гелікону, першого саду уміlostей, що має вісім коренів вільних наук - граматики, риторики, діалектики, арифметики, музики, геометрії, астрономії й теології, та Парнасу, другого саду уміlostей, який складається з літорослей - Клію, Мельцомени, Уранії, Калліопи, Полігімнії, Талії, Евтерпи, Терпсихори, Ерато.

Декламація С. Почаського - це вишуканий вірєць тогочасної книжної української писемно-літературної мови в Україні. Містить цінний матеріал для дослідження української мови першої половини XVII ст. Складається із факсимільної копії київського стародруку 1632 року, метаграфованого тексту, покажчика слів та словоформ, мовознавчого дослідження.

*Віденський Октоїх. Codex Vindobonensis Slavicus 37 = Viennese Octoechos.
Codex Vindobonensis Slavicus 37 : дослідження : міжнар. колект.
монографія / відп. ред. Л. Гнатенко. - Київ ; Відень : Горобець, 2021.*

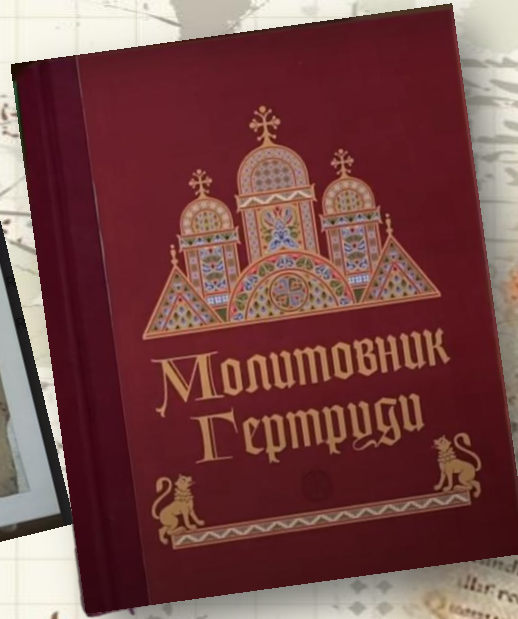
Одним із джерел, важливих для дослідження середньовічної української рукописної традиції, є Віденський Октоїх (Кодекс Ганкенштейна) кінця XII - початку XIII ст., що зберігається в Австрійській національній бібліотеці (Codex Vindobonensis Slavicus 37). Видання знайомить зі сторінками цього рукопису та з дослідженням використаних у манускрипті матеріалів, проведеними українськими й австрійськими вченими.

Молитовник князя Володимира (Служебник Теодоровича) XIV століття = Prayerbook of Great Prince Volodymyr (Teodorovich Euchologion) of 14 century : вид. факсм. типу : дослідження / відп. ред.-упоряд. Л. Гнатенко. - Київ : Горобець, 2021. - 460 с.

Молитовник-служебник XIV ст. (молитовник князя Володимира, який Русь хрестив, 988 року), оригінал зберігається в Нью-Йоркській публічній бібліотеці. До «Молитовника князя Володимира» доступ був тривалий час обмежений через перебування його в приватній колекції предстоятеля Української православної церкви в США митрополита Іоанна Теодоровича (1887-1971). Рукопис було передано в 1994 р. в Публічну бібліотеку Нью-Йорка і він став широко доступним, наслідком чого була поява в наступні роки декількох змістовних публікацій про нього. В 2021 році вперше здійснено факсимільне видання оригіналу.

Молитовник Гертруди (Псалтур Егберта) X-XI століття = Gertrude's Prayer Book (Egbert Psalter) of the 10-11 cc. : вид. факсм. типу : дослідження / Укр. культур. фонд ; відп. ред.-упоряд. В. Корнієнко. - Київ : Горобець, 2021. - 616 с.

Здійснено факсимільне видання історичної пам'ятки X-XI ст., яка зберігається у Національному археологічному музеї Чивідале в Італії. У науковій частині представлено результати новітніх студій над "Молитовником Гертруди", здійснених українськими вченими, з акцентом на особі власниці манускрипту - Гертруди Мешковни, та вміщених на його сторінках молитвах княгині.

Презентацію підготувала
завідувач відділу обслуговування
Єніжана Колодюк
Кількість джерел: 21